

„Soča“ izhaja vsak petek s in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četvrt leta „ 1.20

Pri oznanilih in prav tako pri „poslanicah“ se plačuje za navadno tristočno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Za večje črke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici v tobakarnici v gosposki ulici blizu „treh kron“, in na starem trgu. — V Trstu v tobakarnici „Via della caserma 3“.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredništvu „Soča“ v Gorici v Mailing-ovi tiskarni, naročnina pa opravištvu „Soča“ na Koroški v Stična - vi hiši št. 258 II. nadst.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Določam in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Državni zbor.

Državni zbor, preroben in bistveno spremenjen po zadnjih volitvah in po vstopu českih poslancev — začel je delovati in vse nade in bojani v njem zastopanih narodov so oživele, da, so se skoro strastno vnele s tem pričetkom. In kaj bi ne, ko je splošno, opravičeno menenje, da se z novim državnim zborom začne tudi nova doba za Avstrijo, katere se mnogi veselijo, a mnogi tudi bojé, ne da bi imeli prvi zanesljivih uzrokov za veselje, niti drugi za bojazen? Vse je še nejasno in negotovo in ravno zato je zanimanje tem večje — ker vse hrepeni po trenutku, ko se vzdigne zagrinjalo, katero še zakriva Taaffe-jeve prave namere.

Dosedanja znamenja obetajo vsakakor avstrijskim Slovanom preobrat na bolje; da se je Taaffe-ju posrečilo, privabiti brate Čehé v državni zbor, da sedé v ministerstvu tudi možje slovanskega čutja, da delajo drugi dobroglasni avstrijski veljaki, kakor Hohenwart, Potocki in drugi z vlado v prijaznem sporazumljenju in da se ustavoverci v skrčenem številu oborožujejo zoper vlado — vse to so ugodna znamenja. Zreči na nja ključno začetemu državnemu zboru iz dna srca: bonis avibus!

Ustavoverne novine razvrščajo politične stranke v poslanski zbornici tako-le: Ustavoverna stranka šteje 169 glasov, na strani jej stojé 3 Rutenci, 2 demokrata in 2 Italijana, o katerih se zanašajo, da bodo vsaj v vseh državnopravnih vprašanjih glasovali z ustavoverci. Ustavoverna opozicija bo štela po tem takem 176 glasov. Na desnici zbornice se pa zedinijo sledeči oddelki v veliko „avtonomistično“ stranko: Klub českih poslancev in fevdalcev z 59 udji, poljski klub z 57 in pravna stranka z 56 glasovi. Če se prišteva tem 172 glasovom še 5 glasov ministrov-poslancev, potem šteje vlada na stranka 177 glasov, tedaj en glas večine. — „Slovenskemu Narodu“ se pa piše z Dunaja, — najbrže iz poslanskih krogov — da so ustavoverci dne 6. t. m., to je na predvečer zborovega otvorjenja vse svoje ljudi skupaj zbornali, a da jih je prišlo k sabodu samo 151 ali po drugih poročilih 161, njihov program pa da je podpisalo od teh samo 139, po čemur je soditi, da je ustavoverna stranka zelo oslabela.

Dalje se piše „Slov. Narodu“: Klub desnega centra pod Hohenwartom je imel v ponedeljek kratko sejo in odložil volitev predsedništva do prihodnje

seje. Imel bo kacic 53 udov. V tem klubu so vpisani Slovenci in Dalmatinci.

V češki državnopravni klub so tudi Moravani in konservativni veliki posestniki vstopili. Posvetovali so se pod predsedništvom dr. Riegla. Navzočen je bil tudi minister Pražak. Sklenilo se je, da se bode „Česky klub na rišsk rade“ gledé državnopravnih prasanj vselej domenil z družimi frakcijami avtonomistiške stranke. Omeniti je, ka so se „ustavoverne“ novine nekako privadile temu izrazu.

Pri prvi zborovi seji so bili navzočni vsi ministri. Starosta, tirolski poslanec Negrelli — in ne kakor smo zadnjič napačno poročali pl. Elvert — je predsedoval in prvi položil slovesno obljubo. — Pozdravil je na to z gorkimi besedami zbornico in sprejel obljubo vseh poslancev. Tudi v gosposki zbornici se je blizo enako vršila prva seja. V svojem govoru je rekel predsednik grof Trautmannsdorf mej drugim, da sedanji državni zbor bode v prvi vrsti gojil dejanske praktične interese.

Naslednji dan s. t. m. malo pred poludne zberejo se vsi udje obeh državnih zbornic v veliki dvorani cesarske palače; vsi so v najprazničnejši opravi. Točno ob poludne vstopi cesar, pred njim nadvojvode, ministri, glavni adjutanti in dvorni dostojanstveniki v bliščatih uniformah. Trikratni navdušeni živio klici pozdravljajo cesarja, kateri bere na to s povzdignjenim glasom prestolni govor. V njem pozdravlja najprej ude obeh zbornic o početku nove dobe ustavnega delovanja. Izrazuje potem svojo zadovoljnost, da so poslanci preljubljenega mu češkega kraljestva, ne da bi ravnali zoper svoje pravno prepričanje in vkljub različnosti svojega menenja, vstopili v državni zbor. S tem je storjen velik korak v dosego splošnega sporazumljenja in občne poravnave. „Jaz se trdno nadejam“, pravi vladar, „da se po splošnej zmernosti in vzajemnem spoštovanju pravic posreči Vašim razpravam, da dejansko dosežete ta cilj, po katerem se je treba vedno spenjati v interesu državne mogočnosti, da se zagotovi po tem načinu od strani vseh narodov enako in enako radostno priznanje ustave.“

Prestopivši k opravilom, katerih se bo treba lotiti, omenja prestolni govor najprej načrte postav o vojski. Razpravljaje te postavé bode državnemu zboru vodilo, da je lastna moč najbolje poročstvo miru, v katerem morejo uživati narodi sad svoje delavnosti in da mora biti cesarstvo vedno pripravljeno, zastaviti vso svojo moč, kedar gre za brambo drž. interesov.

Dalje načrt postavé, po katerem se zboljšajo dohodki invalidom, preskrbi se pomoč vdovam in sirotam v vojni padlih vojakov, pomore se revnim družinam v vojno poklicanih mož o času mobilizacij, vse to pa po vpeljavi voja. to davščine, katere je uže določena po postavi o vojski; in potem omenja tudi postavo gledé oskrbovanja Bosne in Hercegovine. — Na to prestopi na državno gospodarstvo, katero bode kolikor mogoče varčno. V državnem proračunu razkazani premanjkljej se pokrije s poviškom drž. dohodkov; ne bodo se delali novi dolgovi, niti se ne bodo prenapenjale ljudske pridelovalne moči. Vlada bo podala nov predlog zastran preuravnave izravnega davka. Državnemu zboru pa naj se posreči, da se slednjič izvéde zboljšanje dačnega sistema tako, da bodo državna bremena primernejše razdeljena.

Skrbelo se bode, da se kolikor mogoče prospeti javni promet z domačimi pridelki po ugodnejših kupčijskih pogodbah. Dogovori, ki so se v novejši dobi začeli, obetajo, da se ugodno uredé trgovinske razmere z nemškimi cesarstvom. Združenje novih pokrajin v dačno (colno) zvezo in ustanovitve občnih magacelnov v Trstu vzbujajo nado, da se trajno oživi nšš kupčijski promet.

Dalje omenja prestolni govor, da bo parlamentu skrbeti za razvoj železnic in olajšanje bremen, ki jih nalaga državno poročstvo.

Vlada si na vso moč prizadeva, kakor hitro mogoče končati dogovore zastran izdelovanja arlberske železnice, katere postaja čedalje važnejša.

Naznanjeni so dalje načrti postav zastran zložbe zemljišč; zastran revizije obrtniških redov zlasti v Hamenu, da se ožive male obrtnije; zastran vredbe razmer mej gospodarji in delavci; postava o polajšanju in deloma tudi odpustu davka posojilnicam; načrti postav proti nepoštenemu ravnanju pri posojilih (proti oderuštvo) in zastran oproščanja legalizacije tabularnih dokumentov, kedar gre za manjšo vrednost; preuravnava civilne ravnave in kazenskega zakonika in slednjič zboljšanje duhovenskih plač.

Prestolni govor poudarja, da se niso mogli deželni zbori sklicati pred državnim zborom, ker je zadnja državnozbornska sesija dalje trajala in so se potem vršile nove volitve. Zato priporoča zmerno in modro porabo časa v razpravah, da bodo mogle postavodajne skupščine odsihmal radno drugo za drugo zborovati.

Prestolni govor zagotavlja, da so razmere na zvonaj na vse strani mirne in nekajlene, da se je ber-

LISTEK.

B ER D A.

(Konec.)

Posestva in sodstvo v Št. Florjanu sta bila dobila l. 1575 brata Maks in Franče Dorberg. Za njima so posedali Št. Florjan plemeniti Formentini in v novejšem času baroni Tacco.

V Pevmi so živeli v XIII. stoletju plemeniti gospodi Siegfried, Andrej, Burgilin, Oton in Henrik, ki je bil l. 1325 glavar v Gorici. Po njegovi smerti so dobili Pevmo Herbersteinci iz Solkana.

Kako važna so Berda, pokazalo se je zlasti v obeh beneških vojskah. Središče takratnih dogodkov je bil Št. Martin, dobro uterjena vas sé štirimi stolpi. Dolžnost te stolpe braniti in popravljati so imele štiri bližnje občine. Zato so pa tudi vsi bližnji prebivalci nahajali zavetje v šmartinski terdnjavi. — Spomladi l. 1509 je bil odvezel Marko Zatiški Benečanom vsa Berda. Njih vojskovodija Marko Delfin je drugo leto brezi uspeha skušal premagati Št. Martin: prebivalci združeni z avstrijskimi vojniki so ga potolkli in zapodili nazaj v Gradišče.

V drugi vojski so napadli Benečani že koj spomladi l. 1616 Berda. Ali general Trautmannsdorf je bil že popreje dobro zavaroval važnejše kraje z malimi posadkami. Beneški vojskovodija Giustiniani je bil sicer premagal Dobrovo (20. januarja); ali pred

Št. Martinom je bil pobit. Vsledi tega plane terdnjaviški poveljnik France Morelli (oče goriškega zgodovinarja Karla Morellija) sé svojo stotnijo nad Dobrovo in jo sopes pridobi. Umikaje se opustosili so Benečani Berda in zato udarijo Avstrijci čez Idrijo ter se maščujo nad furlanskimi vami tija proti Čedadu. 20. aprila 1616 udarili so Benečani sopes v Berda in priderli do Št. Florjana ter ondi vse pomorili, kar so našli.

Začetkom naslednjega leta je hotel beneški general Medici na vsak način osvojiti Št. Martin. Zasedel je najpopreje vse ceste, po katerih bi bili avstrijski vojniki lahko prišli na pomoč terdnjavi. Zbral je potem svoje najboljše vojake in v noči 5. februarja 1617 hotel je iznenaditi posadko. Ali kmetje so to zapazili in posadko opozorili. Pod vodstvom Gašparja Neuhausa postavila se je ta krepko v bran naskakajočemu sovražniku. Streljanje privabi vojake tudi iz drugih vasij in ti obdajo Benečane na vseh straneh. Sedaj se splašijo sovražnikovi konji in naredé veliko zmešnjavo. Vsledi tega so morali konjiki odjezditi, pešci pa so zgubili serčnost in se spustili v beg. Št. Martin je bil sopes svoboden in z njim vsa Berda.

Mesto sovražnikov obiskovale so pozneje to deželico podnebne nesreče, ki navadno končajo najboljše brijske pridelke. 9. julija 1706 in 23. julija 1729 je bila po vseh Berdih tako strašna toča, da ni ostalo lista na drevesu. L. 1837 je bil strašen vertinec v Berdih. V Kojsem je odkril zvonikovo streho in Pod-sabotinom je izrul več mogočnih hrastov.

Vipavski tergi.

Vipavska dolina spada naravno k goriški grofiji, kakor sploh ves tisti del Kranjskega, iz katerega se vode otekajo v jadransko morje. In res, že pri ustanovitvi goriške grofije (l. 1001) združena je bila vsa vipavska dolina z Goriškim. To združenje je trajalo ves čas, dokler je živela rodovina goriških grofov. Še le cesar Ferdinand I. je ločil l. 1528 vipavski okraj od naše grofije, ter ga pridružil kranjski vojvodini (kakor tudi skoro ves Kras). Goriški stanovni so večkrat zahtevali, naj se uredi meja proti Kranjskemu (kjer so ležale goriške enklave: Št. Vid, Razdeleto, Veliko in Malo Ubeljsko). Tako so terjali tudi l. 1806, naj se pridruži Vipava sopes Goriškemu. Ali kranjski stanovni so sé temu zelo uperali in tako je ostalo vse pri starem. Še le Francozi združijo l. 1809 Vipavo z Goriškim. Takrat je bil vipavski okraj eden izmed šestih kantonov, katere je obsegal tedanji distrikt Gorica. Distrikti Gorica, Terst, Koper in Rovinj so se imenovali skupaj „provincija Istra“ (z glavnim mestom Terst), ki je bila šteti del ilirskega kraljestva. Po odhodu Francozov je ostala še vedno pri Goriškem, dokler je neso 21. oktobra 1814 podredili postojskemu okrožju.

Tudi v cerkvenem obziru je spadala Vipava pod goriško škofijo, od kar je bila ta ustanovljena l. 1751. Toda škof Walland je tožil, da ima premalo duhovščine za svojo škofjo. Zato je prepustil 16 far ljubljanski škofiji, med temi ves vipavski dekanat. To

linska pogodba v svojih bistvenih določbah izvršila in da se je dognalo zasedanje novopazarskega sandžaka na podlagi iste pogodbe in v prijateljskem sporazumljenju s Porto. Zdej bo imela vlada skrbeti, da prospehi razvoj naših ekonomičnih zvez z Orijentom.

Prestolni govor sklepa z besedami: „Mnogi dokazi zveste ljubezni in vdanosti Mojih ljudstev do Mene in do Moje Hiše in enako mej vsemi narodi čedalje bolj vzbujena želja po oni slogi, v kateri živé mirno uže stoletja Moja ljudstva, — so dobro deli Mojemu srcu. Te izjave so mi poročstvo, da se boste znali tudi Vi, navdani istega duha složnosti in zmernosti, zediniti na polji ustavne delavnosti, da se doseže miren in trajajoč razvoj občnega blagostanja. Avstrija, zvesta svojemu zgodovinskemu poklicu bo zavetje pravicam svojih dežel in svojih ljudstev v njih nerazdeljivi edinstveni zvezi, tempelj vselej odprt pravi in pravi svobodi.“

Poslanci so pogostoma segali s pritrevanjem in pohvalo v govor in ko je cesar izgovoril, gromelo je v krasni dvorani navdušenih živioklicev. Po korčani afovesnosti so zopet spremljali trikratni živioklici odhajajočega cesarja.

Prestolni govor obeta mnogo in ne samo to, ampak kaže tudi na pripravljeno mnogovrstno, v vse državne interese segajoče gradivo. Zdej je na poslancih, da opravičijo vanje stavljeno ljudsko zaupanje, a pri tem naj ne upehajo toliko svojih pljuč z neuspešnim besedovanjem, — ampak z m e r n o i n m o d r o naj porabijo čas, kakor jim priporoča krona, in vest in ljubezen do svojih zastopancev, pa neupogljiva zvestoba do skupne staroslavne domovine naj vodijo in krepe njihove duševne moči, da bode njih delovanje na vse strani uspešno.

Kako naj se posestnikom bremena zljajšajo?

Javna bremena, ki težijo na posestnikih, hočemo ločiti v dve veliki vrsti, to je v državne ali cesarske davke in pa v doklade k državnim davkom; k prvim spadajo ne le posreduji in neposredni davki, ampak tudi koleki in vsakovrstne druge davščine, k drugim pa doklade za deželne zaloge, za vzdrževanje cest, ljudskih šol, za zalaganje občinskih stroškov, h katerim pripadajo tudi bolnišnični stroški. Da se ne bodo mogli zmanjšati državni neposredni in posredni davki, to je hišni, zemljiščini in pa vžitinski davki, to prihaja od tod, ker država potrebuje neizrečeno dosti dohodkov za vsakovrstne potrebe, h katerim spadajo v prvo vrsto obresti za ogromni državni dolg, potem stroški za vzdrževanje vojske, za plačilo pokojnin in pa plač cele armade uradnikov, in v tem oziru bomo morali biti zadovoljni, ako se vladi posreči, da se vsi davki pravično porazdele med vse davkoplačevalce, kar stori ti je ona obljubila. Druge davščine pa, ki se tudi stekajo v državne blagajnice, kakor koleki in pristojbine (takse) se bodo lahko zdatno zmanjšale, kakor hitro bodo povsod vredjene in vpejlane zemljiške knjige, ker potem ne bo treba prodajati zemljišč na videz za posojen denar, ampak zasta-

vila se bodo lahko zemljišča in dala v zagotovilo ali hipoteko za isposejene svote, kar prizadeva manje stroškov, kakor jih požirajo sedaj navidezna prodajilna pisma. Na drugi strani pa se odstranijo vse pravde, izvirajoče iz takih navideznih pisem. Ker bodo zemljiške knjige utrdile posestne in lastninske pravice, zmanjšale se bodo tudi pravde za posest in lastnino, katere požirajo dan danes posestnikom mnogo denara. Torej bi se moralo za to skrbeti, da se zemljiške knjige povsod čem hitreje uvédejo. To delo gre zdej zaradi premale dotacije dotičnega zaloga — (navadno se vsako leto pred koncem leta posuši, vsled česar se mora vse delo ustaviti) — le polzevo pot. Zato polagamo državnim in deželnim poslancem na srce, naj povzdignejo o pravem času in na pravem mestu svoj glas za to, da se ta dotacija zdatno pomnoži, da bode mogoče zemljiške knjige vsaj v áveh letih v celi deželi urediti in izvésti.

Ako pa ni pravega upanja, da bi se kedaj zmanjšali državni davki, je to vendar mogoče pri dokladah na državne davke, katere vse skupaj presegaajo svoto državnih davkov.

Kako bi se dale doklade znižati, to hočemo resno pretresati in objaviti.

Gledé deželnih doklad moramo koj opaziti, da se bo dalo pri njih le malo doseči, dokler ne nehajo doplačevanja za zemljiščno-odvezni zalog, katera bodo še marsikako leto trpela, in dokler bode pokriva nje bolnišničnih stroškov zahtevalo velikih svot, katere se bodo še le tedaj zdatno zmanjšale, kedar se prevstroji sedaj veljavna domovinska postava, ki je za našo deželo tako pogubljiva. Z veliko varčnostjo bi pa vendar tudi dežela lahko nekoliko prigospodarila in upamo, da bodo naši deželni poslanci, katerim je naša reva dosta znana, vso skrb v to obraili in se ustreljali vsem nepotrebnim stroškom, da se deželne doklade po mogočnosti zmanjšajo. —

Ker je sedaj vse delo za uredjenje ali odkupilo zemljiščnih služnosti končano — razmotala se je letos namreč tudi zmedena štrna dotične obravnave za Dol-Otliško občino — zbrise se lahko svota, ki je bila dosedaj v ta namen odkazana, popolnoma iz deželnih predarkov. Tako se bo dalo tudi kaj prihraniti pri deželni kmetiški šoli, ker, kakor slišimo, bo dalo že letos oskrbovanje šoli pridanih zemljišč nekaj čistih dohodkov.

Obrnimo se sedaj k dokladam za občinske potrebe. One so v občé neprimerno velike; navadno znašajo od 20 do 50% k izravnim davkom z vojnim prikladom vred; v mnogih slučajih pa segajo tudi veliko više. Zraven teh pa nalaga mnogo občiu še užitninske doklade.

To prihaja od tod, ker so naše županije brez nobenega reda ali sistema osnave; nekatere od njih so namreč prevelike, večina njih pa premale. Treba bo toraj nove postave, po kateri se okolišinam primerno preosnujejo vse županije. Pri tem bi se moralo gledati, da se zložijo občine v županije tako, da bo obsegala vsaka kakih pet tisuč prebivalcev, ne veliko manj, pa tudi ne veliko več, in da ne bodo občine od središča čez uro hodá oddaljene; ob enem bi se morali že pri ustanovitvi županiji odločiti sedeži županstvenih uradov. S to odločo se doseže, da ne bo treba pri volitvi vsakega novega župana pre-

našati urada, kateri se sedaj v mnogih županijah navadno po vsaki novi volitvi premika od ene v drugo periferijo, ali iz enega v drugi konec županije. Tako osnovane županije imele bodo večjo veljavo, bodo za mogoče vzdržavati sposobnega tajnika in skrbeti za policijsko varnost in policijski red, kar se sedaj skoro v vseh malih županijah pogreša.

Ker bi bile županije primerno večje in vendar ne prevelike, oskrbovale bi lahko dobro njim odločene posle lastnega in izročnega področja in bi vendar manj stroška imele, kakor jih ima sedaj več malih županij skupaj, in vsled tega bi se občinske doklade zdatno zmanjšale.

Drugi veliki stroški so ti, katere prizadeva vzdrževanje skladovnih cest, za katere se skoro v vseh okrajih terjajo znamenite doklade k izravnim davkom v denarju in v službah. Pri vsem tem, pa niso skladovne ceste v takem stanju, v katerem bi lahko bile in bi morale biti.

Ti stroški bi se dali pravzdatno zmanjšati, ako bi se cestna postava temeljito preustrojila in postavila na nova načela.

Po našem menenju morala bi se ta postava tako preustrojiti, da se popolnoma opuste skladovne ceste ter razglasijo za občinske ceste; sedanje občinske ceste pa naj se prekrsté v občinske poti. Po tem takem bi imeli 1. državne ceste, 2. občinske ceste in 3. občinske poti.

Ker so nekatere sedanjih skladovnih cest važne ne le za posamezne okraje, ampak za celo deželo in celó za celo državo, moral bi deželni zbor prizadevati si, da jih prevzame državni erar med državne ceste in da on za nje skrbi.

Tako važne ceste, katere naj bi se vštele mej državne, so po našem menenju:

1. Skladovna cesta, držeča od Podgore skozi Ločnik in Kormin do laške meje pri Bracanu; 2. skladovna cesta od Gradiške skozi Vileš, Rudo, Škodovako do Červinjana, 3. skladovna cesta iz Gorice skozi Dornberg, Rihenberg, Štanjel v Sežano; 4. cesta iz Volč skozi Tolmin, sv. Lucijo, Slap, Tribušo, Želin v nemško Idrijo, in 5. cesta od Kobarida skozi Staroselo, Robič do Štupice na laški meji. (Ali ne morda tudi 6. cesta od Kranjske meje pri Skofljah skozi Naklo, Lokev do tržaške meje in naprej do Trsta? Op. uređ.)

Vse te ceste so take važnosti gledé kupčijskega prometa in stratežičnih ali vojnih koristi, da bi jih morala vlada sprejeti med državne ceste in jih ona vzdrževati iz državnega zaloga.

Prav tehtne vzroke za to naše menjenje hočemo prihodnjič navésti.

Dopisi.

Iz Gorice 9. okt. (Izv. dop.) Danes je imel c. k. pomnoženi okrajni šolski svet za šolski okraj goriške okolice sejo, pri kateri je sklepal o premeščeni učiteljskega osebja ter ustanovil proračun za leto 1880. Učiteljske spremembe so sklenjene tako-le: g. Vertovec pride iz Ajdovščine v Cerovo, g. Valent. Kancler iz Čerčič v Kamenje, na njegovo mesto

se je zgodilo vsledi bule papeža Pija VIII. „In supereminenti dignitatis specula“, 27. julija 1830.

Kraj Vipava se omenja v zgodovini pervikrat l. 1154. Takrat je darovala grofinja Hadwich pl. Bogen pet kmetov pri Vipavi samostanu botrijskemu (Victring) na Koroškem. Kakor priča je podpisan tudi nek „Ulwinus (Ulvin) de Wippach“ (Archiv f. oesterreichische Geschichtsquellen Bd. XIX pg. 73). V Vipavi sta bila dva gradu. Gorenji (sedaj razvalina) je bil lastnina oglejskega patrijarha, v dolnjem pa so se bili že zgodaj ukoreninili goriški grofi. Prav za prav pa je spadala Vipava z okolico neposredno pod patrijarhovo oblast. Ta jej je postavil svojega oskerbnika (in sodnika) ter dajal posamezna zemljišča v užitek svojim zvestim plemičem. Tako je podelil patrijarh Rajmund della Torre l. 1276 Dietmarju pl. Greifenfels (Reiffenberg?) gorenji vipavski grad, 43 kmetov in vso desetino v Vipavi. L. 1320 pa je podelil patrijarh Pagano ravno ta beneficij Rainerju pl. Osterwitz. Še več drugih plemičev je dobilo od patrijarha manjša posestva v Vipavi in okolici, n. pr. Vorcinan Greifenfelski, Oton, Pankrac, Vržil, Gotfried in Gerold Vipavski itd. Konrad Vogerski je dobil l. 1291 v užitek lep stolp v vipavskem gradu. V tergi Vipavi so imeli posamezna beneficija: Ezzelin in Berthold Vipavski, Gollone pl. Stegberg itd.

Ravno tako so imeli tudi goriški grofi svoje podložne plemiče v Vipavi. Ti so stanovali v spodnjem gradu, katerega je bil patrijarh Gregor zažgal l. 1268, ker je bil takrat v vojski z goriškimi grofi. Tak goriški plemič v Vipavi je bil l. 1274 Rüdiger Vipavski. L. 1298 je razdelil goriški grof frijulskim plemičem več beneficij na Vipavskem. Tudi patrijarhovega grada so skušali goriški grofi polastiti se, n. pr. l. 1299, 1323, 1340. L. 1842 izročil grof Albert IV. vipavski grad patrijarhu Be-trandu in ta mu ga sopeč pre-usti na dve léti, s pogojem, da ga bode moral patrija-ho-

vim priveržencem vsele odpreti. L. 1329 je bil patrijarhov oskerbnik na Vipavskem Konrad pl. Boguhod, ki se je hrabro bojeval za patrijarha nasproti Goričanom.

Patrijarh Nikolaj izročil l. 1351 gorenji vipavski grad avstrijskemu vojvodi Albrechtu in njegovim naslednikom. Tako so se ukoreninili Avstrijci na Vipavskem. L. 1478 je postavil cesar Friderik IV. za svojega oskerbnika na Vipavskem Leonharda Herbersteina. Iz te rodovine je slavni Žiga Herbersteinski, ruski potovalec. Spodnji grad pa je poterdil patrijarh Nikolaj l. 1355 z nova goriškim grofom Mainhardu VII. in Henriku IV. Ko so pa Goričani l. 1500 izumerli, pripadel je tudi njih del v Vipavi Avstrijem. Hudo se je godilo Vipavcem l. 1508. Benečani so bili pribruli celo do njih terga in ga premagali. Avstrijci prepodé sicer kmalu sovražnika, ali ta se verne z novo močijo, napade in premaga Vipavo ter jo opleni in pomori njene prebivalce. Toda že naslednjega leta prepodé Avstrijci Benečane iz cele vipavske doline. C. Ferdinand I. je izročil 1521 gospostvo Vipave grofom Thurn in od teh je prišlo krog 1660 na Lauthierije.

Tudi duhovnja v Vipavi je zelo stara. Perva cerkev je bila posvečena sv. Marku. Ker je bila pa premajhena, pozidali so novo, obširnejšo na čast sv. Štefanu l. 1345. L. 1383 se bere, da je bil ondi za fajmoštra Nikolaj iz Loža. L. 1468 je izročil c. Friderik IV. patronstvo čez vipavsko cerkev prošnji v Gradcu (Strassburg) na Koroškem. Papež Pavel II. je poterdil to izročitev in še vedno izvršuje patronstvo omenjena prošnja.

Starejša od Vipave je Ajdovščina. Že od nekdanj je peljala cesta iz Panonije čez Hrušico po vipavski dolini v Italijo. Ob tej cesti sezidali so Rimljani kraj Hublja uterjeno postajo „Ad Frigidum“, da so vojaki in popotniki ondi prenočevali. Blizu tega uterjenega taborja potolče cesar Theodosij puntarja Eu-

genija, 6. septembra 1394. Po ljudskem preselovanju postavili so med starim ozidjem nov kraj, kateremu so Slovenci Ajdovščina rekali, češ, da so že „ajdije“ (sploh stari ljudije) ondi stanovali. Staro zidovje se še danes lahko zasledi. Vzhodni zid se prav dobro pozna 2—4 metre visoko. Slabeje se razločuje zahodni zid. Severni je bolj v nove hiše povzet, južni pa je pretergan s hišami, dvorišči in cesto. Starorimska terd-njava je bila čveterovoglata, natanjko po štirih straneh sveta obrnjena. Vsaka stran je bila 150 metrov dolga, ves prostor je tore obsegal 22500 □ metrov. Na vzhodni strani je srednji stolp še čez 20 metrov visok. Dva druga sta znižana do 6 metrov in na obeh voglih se poznajo še ostanki vogelnih stolpov. Ravno tako se vidijo še sledovi dveh stolpov na zahodnih voglih in še nekaterih drugih. Po tem takem je imela rimska terdnjava vsega vkup 16 stolpov. Kranjska zgodovinarja Schönleben in Valvasor pišeta, da se je o nijnem času še dobro razločevalo sedem stolpov. V tergu in njegovi okolici nahajajo se pogostoma kamni z rimskimi napisi, grobovi, kosti, lonci s pepelom, star denar itd. (Hicinger, Novice 1859, str. 249 in 256). Tudi na hribu nad Ajdovščino je bil uterjen kraj, ki se še vedno imenuje „Gradišče“.

Večina sedanjega terga stoji med starim ozidjem. Ker ni bilo to obzidje obširno, morali so hiše zidati prav gosto in eno k drugi stisnjeno. Večo važnost zadobila je Ajdovščina še le koncem srednjega veka. Takrat je imela ondi svoja posestva imenitna rodovina „della Torre“. L. 1507 pa je zamenjala in prepustila Ajdovščino Henriku Elacherju. Ob enem je bila Ajdovščina povzdignjena v terg (l. 1507) in Elacher je postal njen sodnik. V XVIII. stoletju je dobila rodovina Edling sodstvo v Ajdovščini. Iz te rodovine je slovenski pisatelj Janez Nepomuk grof Edling, glavar v Loki, poročevalec o kranjskem šolstvu in zadnjič dvorni svetovalec na Dunaji. Spisal je

pride g. Sternad iz Kamenja; g. Vinko Vodopivec je prestavljen iz Ročinja v Grgar, g. Komavli, kateri je bil sedajčasno v Grgarji, pojde v Desklo, g. Valentinčič v Bate s podučiteljsko plačo, g. Kacafura z Berij v Ročinju, g. Širok v Berje s podučiteljsko plačo. — Gčna. Otilija Kregau je imenovana za podučiteljico v Solkanu. Ker niso poročila iz Rihemberga glede nameščenja ene učiteljice prav zanesljiva, imenoval je šolski svet gčno. Urbančič za podučiteljico s pridržkom, da jo namesti v Rihenberg ali v Ajdovščini. Če pojde ona v Rihenberg, odmenjena je gčna. Meister za Ajdovščino.

Razpravlja proračun za prihodnje leto, je šol. svet z ozirom na izredno slabe ekonomske razmere, v katere je potlačila slaba letina celi okraj, — sprejel sledeče predloge:

Učiteljice ročnih del naj se za letos opuste. (Ta sklep je obveljal z večino glasov). — Naprosi naj se finančno ministerstvo, da se vsa privatna in občinska, za šolsko rabo v najem dana poslopja oproste najeminskega davka, ker jih bodo potem gospodarji lahko po nižji ceni v najem dajali. — Pomočni učitelji (gg. duhovniki) naj podučujejo redno po dve uri na dan, za to dobi vsaki 120 gl. nagrade; samo pomočna učitelja v Kalu in Opačjeseln, kder je veliko otrok, naj učita po 3 uri na dan za letno nagrado 180 gl. —

Vsi stroški šolskega okraja so se ugotovili na 39.483 gl. — in da se ti založijo, kolikor niso založeni z drugimi dohodki, naložil je šolski svet 30 odstotno doklado k vsem izravnim davkom z vojnim prikladom vred.

Z ozirom na ogromno svoto zastanih doklad se je sklenilo, naprositi finančno vodstvo, naj za to skrbi, da se bodo doklade redniše pobirale, — kajti neredno pobiranje škoduje najbolj malim davkoplačevalcem.

Slednjič je še obveljal sklep, da se poda peticija ministertvu v dosego izdatne državne podpore za naše ljudske šole.

Iz Tolminskega dne 7. okt. (Izv. dop.) Okrajna učiteljska skupščina za tolminski okraj je bila dne 2. in 3. okt. v Tolminu. Navzočnih je bilo 18 učiteljev, 5 duhovnikov (pomočnih učiteljev) in 3 učiteljice. —

Gosp. c. k. okr. nadzornik Vodopivec, kot predsednik pozdravi zbrane v kratkem govoru. Predstavlja naučno gg. dež. šols. nadzornika in glavarja tolminskega. — Skupščina izvoli dva zapisnikarja in predsednik izvoli si svojega namestnika. Sledilo je potem nadzornikovo poročilo; in za njim prešel je zbor na dnevni red: „o učnih načrtih.“ — Sprejete so bile le take tabele (načrti), ki ne terjajo, da se podučuje razen materinskega še kateri drugi jezik. (Čujete bovski nemškutarji!) Tako so postopali, kakor smo v „Soči“ čitali, tudi učitelji goriskega in sežanskega okraja, ter zahtevali „načrte“ le za materinščino. — S tem so javno dokazali naši učitelji, da čislajo mnenje pedagogov a la Komenški; da duh notranjskih „zwerglerjev“ še ni proderl na Primorsko; da „Ritter v. der traurigen Gestalt“ v Ljubljani zaman uriva svoj „furor teutonico“; pokazali so naši učitelji, da imajo izvrstne „vedete“, ki izpostavljene na dobrih pozicijah, kličejo pri vsakej

več šolskih knjig v nemškem in slovenskem jeziku. V P. Markovi knjigi „Skupšpravljanje Krayske Pisaniz“ l. 1779 je prestavil Edling Devovo pesen „Lubesh Jožefa Rimske. Zesarja“. L. 1781 je izdal v Avgsburgu selanko „Der Isonz und die Laibach“.

Blizu Ajdovščine stoji na okroglem griču vipavski Sv. Križ. Svojo važnost je dobil od tamošnjega grada, o katerem ne vemo, kdo ga je sezidal. V začetku XVI. stoletja si ga je bil pridobil Vid della Torre (Thurn) in cesar Maks mu je podelil tudi ondašnje sodstvo. Ker je bil posodil 1000 goldinarjev za bojne namene, dal mu je cesar v zastavo dohodke sodnje in vinskega daca v Križu (1543). Takrat je zadobil Križ celo mestne pravice. Vidov sin France proda l. 1547 Križ svojemu sorodniku Ahacu della Torre (iz pliberške rodovine). In l. 1605 je Henrik Matija Thurn, preselivši se na Cesko, prodal Križ grofu Hermanu Attems. Njegov sin Friderik dobi l. 1634 sodstvo v kriški okolici in vseh vaseh čerliške fare (ajdovskega okraja). On ustanovi l. 1634 v Križu samostan za Kapucine. Cerkev in samostan je začel zidati l. 1637 in l. 1643 ji je posvetil škof Mihael de Kumberg. Razen svoje cerkve oskerbovali so kapucini pridige tudi v rudarskem mestu Idriji. Sedemnajsetkrat na leto so šli tije gori, zlasti v adventu in postu. Zato so jim pa dajali Idrijsani potrebnih dervi. V tem samostanu je živel slovenski pisatelj Janez Lionelli Svetokriški († 1714), ki je izdal od l. 1691—1707 (v Benetkah in Ljubljani) pet zvezkov svojih cerkvenih govorov.

Po svojem novem posestvu so se začeli imenovati Attemsi tudi „baroni Kriški“ in ustanovili so posebno rodovino, ki si je pridevala izključljivo ta naslov. Iz nje se je rodil Jožef, ki je umrl l. 1757 kakor škof v Ljubljani. L. 1848 je zgubil Križ sodnijo in od tedaj sem propada močno.

priložnosti podljzenemu „zwerglerju“: „Halt! wer da!“ in „zwergler“ ne imajoč prave „losunge“ je — ujet in peljejo ga kot Hadži Lojo v zavetje ohladivši mu vročo krv v mrzelj Soči. — Tako je prav! —

Po tej točki se je veršila volitev v c. k. okrajni šolski svet. Izvoljena sta gg. Grželj in A. Fajgelj.

Prilčno ali prav za prav neprilčno čital je g. Likar, učitelj v Cerknem — motiviran predlog, da naj se učiteljem plače povikšajo; a gosp. dež. šol. nadzornik ga je zavrnil, da ni predlog na pravem mestu stavljen. Po obedu so se učitelji razšli.

Danilo.

Iz Istre 8. okt. (Izv. dop.) Reva in beda in nič drugega nego reva in beda sta dan danes glavni predmet vsakej govorici. Jaz sem prepričan, da bosta stiskala pasove tudi Kraševci in Vipavci prihodnjo pomlad, ali v takih stiskah kakor se uže sedaj znajde srednje-isterski kmet, ni menda nobeden; prehude so in sè strahom misli človek, ki pozna tukajšnje razmere, kako in s čim se bodo te opankaste božje stvari čez zimo preživele.

Uže do grla tiče od vseh zapuščeni ljudje v dolgeh, izpile so jim karnjelske pijavke, — ostudni mrčes, krpevcu bolj kot človeku podoben, — ves sok in zdaj pa še ta nesrečna letina. —

Da boste imeli vsaj mali pojem — o ničevosti letošnjih pridelkov, naj Vam sporočim istiniti slučaj, da je namreč letos oskrbnitvo knez Auersperg-ovih posestev zaoralo 118 brent turšice — a pridelalo je ni niti deset brent, dalje da se mora zadovoljiti posestnik, ki je v srednji letini do 230 spodov dobrega vina pridelal, z dvema spodoma. Da, prehodil sem lepega polja, obsežnih njiv in vinogradov, ali hudo me je bolelo serce in žalostno sem zil tukajšnemu terpinu v obraz, v katerem sta se izraževala strah in obup — kajti suho in opaljeno bilo je vse — pa prav vse.

„Fala Bogu! poginut čemo svi — ako nas dobri car ne pomore.“ To jim je edina tolažba in kaže — da bode ta njihova želja vsaj deloma vslišana, kajti vlada se je prepričala, da proti v istini srednjem Istri huda lakota in delajo se uže priprave, da se bode revežem sè žitom pomagalo.

Ali pri tej priliki opozorili bi mi radi vlado, naj pri podenji te podpore premišljeno postopa — in sedanjim občinskim poglavarjem in deželnemu odboru poroškem vsako mešanje v to zadevo odstriže — kajti tem odkritosrečno povemo — „Timco Danaos et dona ferentes“. O privatnih osebaj naj pak ne bode tu niti govorenja, kajti zuano je, da je vlada pred nekimi leti o taki prigodi tudi na pomoč pritekla revežem. —

A posredoval je nek privaten trgovec in govori se, da je samo slabo, pokvarjeno turščico prodajal, a za najboljšo — od vlade plačen bil. Ako kje, dragi prijatelji, je pri tukajšnjih trgovcih, večinoma pri Karnjelih, kosmata vest doma.

Zastoj iščeš žida po celem Istri in to iz edinega uzroka — ker se ti Abrahamčki boje, da bi jih Karnjel, prava šiba božja Istrova, ne osleparil.

Zato bi pa mi, ki razmere isterske prav dobro poznamo — in ko nam je blagor isterskih terpinov v resnici na sercu, pripravljali, naj visoka vlada sama po svojih organih ter po nasvetu duhovščine kmetu podporo deli, da se ne bi na kvar blagemu namenu in revnemu kmetu spet hak oderuh mastil.

Za zdaj toliko prihodnjič kaj družega — saj torba je polna — samo lenoba v službi božji je moj stari poverbani greh.*)

Politični pregled.

Z DUNAJA. — O državnem zboru poroča obširno uvodni članek v današnji številki. Naj samo še dostavimo, da večina dunajskih novin, katere so nam danes došle v roke, prav ugodno sodi o prestolnem govoru, ker razvija program delavnosti na polji državnega postavodajstva v takem zmislu, v kakoršnjem je najnujnejša potreba, da se izvede.

Baron Haymerle, vrnivši se z Italije, kder mu je kralj Humbert pripel na prsi veliki križ Mavricijevega in Lazarjevega reda, prevzel je opravila vnanjega ministerstva namesti grofa Andrassy-ja.

V PRAGI se je 4. t. m. sklenilo zborovanje trgovinskih zbornic. Jednoglasno se je bila sprejela resolucija: Colno pogodbo bilo bi dobro samo tedaj z Nemčijo skleniti, ako se novi nemški tarif zniža in naš avstrijski tarif nemškemu primerno preuredi, apreturano ravnanje pak se mora odpraviti.

RUSKI kancelar, knez Gorčakov in nemški kancelar, knez Bismark, snideta se, kakor poročajo novine, še to jesen k pogovoru in to na posebno željo dotičnih vladarjev. Tako

*) Za Boga, spokorite se; saj imamo tudi mi nad takimi spokorjenimi grešniki neizmerno veselje. Op. ured.

sta se namreč dogovorila nemški in ruski cesar pri shodu v Aleksandrovem.

SRBSKI knez Milan se je vrnil iz Niša, kjer je bil skoro 11 mesecev, v Belgrad.

NA PRUSKEM je znanih do zdaj 412 volitev za deželni zbor. Izvoljenih je 116 konservativcev, 92 iz centra, 90 narodnih liberalcev, 43 svobodnih konservativcev, 33 naprednjakov, 19 Poljakov, 1 demokrat, 19 jih je še neznane polit. barve. Mej izvoljencij so 3 sedanji in 3 bivši ministri.

Domače stvari.

Kmetijsko društvo v Gorici bo imelo izredni občni zbor dne 16. oktobra ob 11. uri predp. v pisarni kmetijskega društva v Gorici. Dnevni red: 1. Ostavka gospoda grofa France-ta Coroniu-ja. 2. Volitev predsednika. 3. Različni predlogi. — Pripočemo gg. društvenikom, naj se deleže kolikor mogoče vsi, in če tudi v manjšini, naj skrbé, da razločno povejo svoje menenje o homatljah, s katerimi se trudijo nekateri zagrizeni nasprotniki slovenskega oddelka naše kmetijske šole doseči, da se rajši cell zavod razruši, nego da uživajo Slovenci na njem popolno enakopravnost.

Poštarsko društvo za Kranjsko, Primorsko in Dalmacijo bo imelo svoj letošnji redni občni zbor dne 15. t. m. ob 10. uri predpoldne v Gorici v gostilni pri „treh kronah“ sè sledečim dnevnim redom: 1. Predsedništveno poročilo o preteklem društvenem letu; prebere se ponovljena peticija na gosp. ministra za trgovstvo in na državni zbor. — 2. Blagajnik poroči o društveni denarnici in o stanji društvenikov. — 3. Predložijo se zapisniki letošnje dunajske konference in pokaže se fotografska podoba one adrese, ki jo je društveni odbor poklonil dne 24. aprila tekočega leta. Nj. Veličanstva o priliki sreberne poroke. — 4. Razgovor o preuredbi pravil. — 5. Svobodni predlogi. — 6. Nova volitev podružničnih predstavnikov in svetovalcev. — Južna in Rudolfova železnica ste dovolili deležnikom polajšano voznino.

Odlikovanje. Tomaž Hohenwarter, profesor na celovškem gimnaziju kateri je poprej več let služboval na goriskem gimnaziju, ter je bil tukaj zaradi svoje odlične zmožnosti, zanimivega predavanja in stroge pravičnosti zlasti marljivim dijakom jako priljubljen, je na svojo prošnjo stalno vpokojen. V priznanje dolgoletnega, zvestega službovanja podelil mu je cesar zlati zaslužni križec s krono.

Uravnava zemljišnega davka. Septembra meseca so se končala na vsem Primorskem cenitvena dela, katerih je trebalo za uravnavo zemljišnega davka. Neutrudljivemu delovanju dotičnih komisij se je posrečilo, omagati v dobi od 1. aprila do konca septembra t. l. vcenitev, katera obsega v grofiji goriskogradiški 167.000 parcel obdelane zemlje in 35.000 oralov gozda, v tržaški okolici 20.000 več prvih, kakor na Goriskem in slednjič v Istri eden milijon parcel obdelanega in 161.000 oralov gozdnega sveta. Tako poroča „Triester Zeitung“ in za njo „L' Isonzo“ in drugi listi. — Iz podanih števil se posnema, da so komisije zares hitele; ali je pa njih delo tudi vse-skozi zanesljivo in pravično, to je drugo vprašanje — na katero nam bo bodočnost odgovor dala. Nam se zdi tolika sila pri tako važnem delu, katero ima za mnogo let podlaga biti prihodnjemu obdačenju naših zemljišč — pretirana in nikakor ne na svojem mestu. Po njej se zares prihrani nekoliko tisočakov komisij-skih stroškov, — a na drugi strani nastane lahko davkoplačevalcem trajna krivica, katera se ne da z lepa poravnati. Da bi vladna gospoda tudi v takih opravilih tako hitela — ko gre za to, da se posestniku kaj polajša — ali n. pr. pri sodnijah do njegovih pravic pomaga, in ne samo tu, ko gre za izvršitev postavbe, katere glavni namen je — pomnožitve državnih dohodkov — koliko bolje bi nam bilo v Avstriji!

Premembe v učitelstvu. G. Poniž, podučitelj na c. kr. vadnici v Kopru, ostane tam za učitelja. G. Mercina, učitelj v Materiji pride za podučitelja na c. kr. nemško državno šolo v Gorico. — G. Hrast, za podučitelja na c. kr. nemško meščansko šolo v Trst. G. Širca, nadučitelj v Cerknem za nadučitelja v Komen; g. Korsič, prov. učitelj v Kobaridu, za prov. učitelja v Komen. G. Sluga, prov. učitelj na Gorjanskem, za prov. učitelja v Štorje. G. Bogatec, absolviran kandidat, za prov. učitelja v Divačo; g. Jvančič, abs. kandidat, za prov. učitelja na Gorjansko. Gospodična Kazafura, absolvirana kandidatinja, za učiteljico v Sežano. Gospodična Pita mic, absolv. kandidatinja, za učiteljico v Sežano. Gospod Cvek, nadučitelj v Sežani, dobi zarad bolehnosti nedoločni dopust; G. Kogoj, nadučitelj v Tolminu gre v pokoj.

Vaša reva. Goriskemu dnevniku „L' Isonzo“ je suša pobrala vse gradivo; v svojej revji je začel po-

širniše emigracije, katera se ima letos izvršiti, da pobegne ubogo ljudstvo domači revščini.

Mej emigranti je bila tudi 76 let stara žena, katerej se je sicer pri nekej tržaški družini, kder je uže kacij 50 let služila, prav dobro godilo, tako da so jo uže v rodbino všteli in da je celo pri isti mizi jedla z gospodarji, katere je videla na svet priti. Ona ima sinove v Ameriki, ki so jej poslali denara vabivši jo, naj skoro pride k njim.

Ko so jo v Trstu svarili, naj se nikar ne poda na dolgo pot, ker težko, da bi pri svoji starosti prestala težave in nevarnosti potovanja, odvrnila je mirno in veselo, da nič ne mara umreti, kedar doide v Ameriko, kamor jo kliče glas krve. —

Nenavaden jubilej. Dne 2. t. m. je obhajala tukajšnja znana veleobratniška hiša J. C. Ritter et Comp. 60 službeno obletnico svojega najstarejšega uradnika, g. Karola Pogatschnigga; v njegovo čast je napravila v podgorski papirnici banke, katerega so se deležili vsi možki udje Ritterjeve rodbine in vsi uradniki raznih obrtnijskih oddelkov te hiše. Pač redka prikazen, da služi kateri uradnik celih 60 let isti hiši! Gosp. Pogatschnigg se odlikuje v službi po svoji poštenosti, nesebičnosti in udanosti do gospodarjev; zato ga je imel uže rajni načelnik te hiše, deželni poslanec Hektor baron Ritter, za svojega najboljšega svetovalca. Gosp. Pogatschnigg pa se ponša od nekdanj tudi kot zvesti Avstrijc; zato ga vabi deželna nadzodnja uže skozi 30 let kot zvedenca k vsem važnejšim pravdam v trgovinskih zadevah.

Vabilo k besedi, kojo napravi narodna čitalnica kobaridska dne 11. t. l. v g. Winklerjeve dvorani. Spored: 1. Govor.—2. Sirota, poje zbor.—3. Vdova in vdovec, vesela igra v 1 dejanji.—4. Slovo, čveterospev.—5. Zakonske nadloge, vesela igra v 1 dejanji.—6. Mihova ženitev, poje zbor.—Vstopnina k „besedi“ 20 kr.—Po „besedi“ ples. K obilnej vdeleži vabi Odbor.

Spomin in voščilo. Prejeli smo za 1. številko prepozno, zato priobčujemo danes radovoljno sledeče voščilo bovskih čitalničarjev:

Danes leto nam je nesrečni telegraf prinesel žalostno sporočilo o premeščeni pr. č. g. dekana P. K. iz Bovca v St. Peter. Osupnila nas je bila ta nevšečna novica, ker smo morali zapustiti onega, ki je v Bovcu ustanovil narodni dom in vzbudil in okreplil narodno življenje. Z hvaležnim srcem se spominjamo preblagega moža, in kakor se otroci pogostoma pogovarjajo o svojem ljubem, oddaljenem očetu, pomenkavamo se tudi mi pri vsaki priliki, ko se shajamo, o zbuditelju, podpiratelju in branitelju narodnosti na Bovškem. Spomin na njega nam je sladak in grenak ob enem; sladak, ker je njegov duh ostal med nami; grenak, ker pogrešamo njegovo blagodejno, uspešno delovanje. Naprošen od čitalničnih udov, naj bi ma danes v dragi „Soči“, srečno veselo novo leto voščil, izpolnjenem z veseljem ljubo mi nalogo ter kličem ginjenega srca vdeležitemu šentpeterskemu g. dekani P. Kobalu: Ad multos annos! Mnogaja godina! Vam zavoščimo zvesti bovski čitalničarji.

Tebi draga „Soča“ zavoščim pa za novo leto mnogo zvestih naročnikov in gotovi obstanek.

En ud v imenu čitalničnih udov.

Za krškega škofa (Veglia) je imenovan ondotni kanonik g. Franjo dr. Feretič. „Obzor“ pravi, da se istranski rodoljubi veselijo tega imenovanja.

Za predsednika jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu je spet imenovan od presvetlega cesarja g. dr. kanonik Fr. Rački, kateri jo je doslej vladal zmerno in prav razumno. Slava!

Železnica mej Trstom in Koprom je uže načrtana. Inženirji, ki so jo merili, vrnilo so se te dni na Dunaj.

Kakor poročajo tržaški listi, namerava konsorcij, ki se je v ta namen ustanovil, zares izvesti ta projekt in lotiti se dela uže v najkrajši dobi. — Ministerstvo je dovolilo, da bo smel iti železnični tir po poštni cesti, vsled česar se znatno zmanjša stavbeni stroški. Sicer pa ne bo prizadevalo podvzetje posebnih težav. Samo pri Škofiji bo treba grič prodreti.

Izračunano je, da občuje vsak dan mej Trstom in Koprom poprečno 400 oseb; tedaj bo železnica gotovo jako ugajala kupčijskim interesom obeh mest, ker bo konkurencijo delala parobrodom, pri tem pa občevarje neprejeto ohranila tudi o času viharjev, kedar je pomorska pot zaprta. Za to podvzetje treba nekda 400.000 gld. kapitala, katerega zložijo samo trije ali štirje močni kapitalisti.

„Popotnik“, list za šolo in dom, je naslov slovenskemu časniku, katerega začne letos izdajati nekoliko celjskih in okoljskih narodnih učiteljev; izhajal bo 15. in zadnji dan vsacega meseca. List bo stal po pošti prejeman 3 gld. na leto — Dopise in naročnino prejema odgovorni urednik g. Jak. Lopan, nadučitelj na okoliškeji šoli v Celji. — Več pové list sam. —

Razne vesti.

Nesreča na škotski železnici. Casopisi popisujejo te dni strašno nesrečo, katera se je dogodila v preteklem tednu pri Dundee-ju na Škotskem, na severni strani Edinburga. Grozen vihar je razrušil most čez reko Tay — in ko je hitro potem v mraku prikuril poštni vlak, prekucnil se je v strašno globočino, kder je vse poginilo, kar je bilo živega v njem. Prva poročila so govorila o 150—200 oseb; po novejših vestih pa se je peljalo samo 80 oseb z vlakom. — Železni most čez Tay, katerega so še le 30. maja 1878 odprli javnemu prometu, je naj večji most na svetu in nekda pravi svetovni čudež, kar se tiče inženirske umetnosti. Na dolgosti meri 10.612 angleških čevljev ali blizo 2 angleški milj. Most šteje 86 oken različne širjave, naj večje je široko 245 čevljev. Železnični tir je sredi mosta 130 čevljev nad reko, čez katero drži. Celi most je stal 350.000 funtov sterl. ali v avstrijski veljavi 3.500.000. Na videz je bila stavba sicer lahka, — strokovnjaki so trdili, da bo most večno stal. Strokovnjak vihar pa je ad oculos dokazal, da ni na svetu nič večnega. —

Novi ruski poslanik na Dunaji pl. Oubril je posloval do zdaj 17 let kot poslanik v Berlinu; njegova rodbina, uže dolgo na Ruskem naseljena, dala je državi več diplomatov. Pl. Oubril je začel tako rekoč svojo poslaniško kariero na Dunaji, kder je bil leta 1849 prvi poslaniški tajnik. V tistem času se je ustanovil v Bruselju ruski organ „Le Nord“ in nekda je ravno Oubril misel vzbudil temu podjetju. On je tudi na Dunaji najel prvega poročevalca temu listu, priporočivši mu, „naj dobrohotno in pritrjeva je sodi o notranji politiki, jasneje in strože pa naj govori o zunanji politiki avstrijski.“ — Dne 24. januarja 1856 je postal pl. Oubril poslanik na berlinskem dvoru. Imel je dve sestri, ena je bila omožena z baronom Budbergom, mnogoletnim pruskim poslanikom v Parizu, druga pa s pl. Knorring-om, kateri je bil kot legacijski svetovalec duša ruskemu poslaništvu na Dunaji. Ti zvezi ste bili pl. Oubril-u jako važni in koristni, ker je on po svojih svakih vse zanesljivo pozvedaval in si s tem utrjeval svojo veljavo in svoj upliv. Oženjen je bil s silno bogato kneginjo Meštšersky, katerej je pred leti ožnostno možgane tako zmedla, da je v vodo skočila in nesrečno poginila; enakej osodi je zapala tudi Oubril-ova sestra, nekdanj zaradi posbne ljubezljivosti obče slavljena gospa pl. Knorring. Oubril živi knezko in zna v tem oziru dostojno zastopati mogočno Rusijo.

Nesreča na železnici. Dne 29. dec. je blizo postaje Süssenbrun na severni železnici zdrčal brzovlak čez železnični nasip, ne da bi se moglo zvedeti, kaj je zakrivilo nesrečo. Peštanski brzovlak severne železnice, kateri se združuje v Marcheggu z vlakom državne železnice, odšel je bil točno ob 3. urah 20 min. popoldne. Vlak je bil zložen z lokomotive, tenderja, kondukterskega voza in treh vozov I. in II. razreda. Z vlakom se je peljalo razen poslujočega železničnega osebja 16 oseb. Prav pred süssenbrunsko postajo trknili so vozovi nenadoma skupaj, da je potovalce strašno pretreslo; okna so vsa popokala in videlo se je, kako drče lokomotiva, tender in službeni voz čez nasip; k sreči se je vtrgala veriga, s katero je bil prvi voz za osebe oklenjene na službeni voz; a sunk je bil vendar tako silen, da je vzdignil dva voza s tira, zadnji voz pa je vendar ostal na njem. Potovalcem se sicer ni zgodilo nič žalega, a ko so vsi prestrašeni stopili iz vagonov, pokazal se je strašen prizor njihovim očem. Pod tenderjem, na katerem je bilo kacij 100 centov oglja, ležala sta voditelj in kurivec, pod blagom pa dva kondukterja. Nastopivša noč pomnožila je grozo. Ker je na severni železnici neprestano občevarje, bilo se je tudi bati, da ne bi kak vlak treščil v vagono postavljene čez železnični tir. In zares je tudi prisopihal vlak z ogljem, a dasi je moral pri strani v en vagon zadeti, se ni vendar nič hudega zgodilo. Vsled razpostavljenih znamenj prenehalo je občevarje vlakov, dokler ni bil tir zopet popolnoma prost in varen, kar se je do polnoči doglalo. Pomočni vlak, kateri je naglo prikuril z Dunaja, peljal je potovalce nazaj na Dunaj, od koder so svoje potovanje uže ob 8. uri zvečer nadaljevali. Onesrečene železnične služabnike privlekli so sicer izpod ogromnega bremena in tudi zdravniki so bili naglo na mestu. Toda kurivec je bil tako hudo zmaščen, da je malo ur potem za vselej zatislil oči; voditelj lokomotive je prav hudo ranjen, in težko da odnese življenje; tudi kondukterja sta zelo pomaščena in polomljena tako da ostaneta nesrečna trpina, če jim prav zdravniška umetnost reši življenje.

Naznanilo.

Podpisani naznanja slavnemu občinstvu, da se je preselil sé svojo štacuno v Kanalu na desni breg Soče „Pred most“. Zahvaljeva je se dose-

danjim p. n. obiskovalcem za njihovo zaupanje priporoča jim prav toplo tudi za naprej svojo bogato založeno prodajalnico mešanega blaga. Naj bo lo zagotovljeni, da mu bode posebna skrb, postreči vselej z največjo uljudnostjo in z najboljšim blagom.

Josip Hönig.

Anton Gregorič

„Via Ascoli“ (v Getu) šte. 18 od znotraj — v Gorici

sprejema vsako mizarsko in tapecirsko delo ter garantuje, da bode dobro in trajno izvršeno.

Priporoča ob enem svojo bogato zalogo hišne oprave (mobilij) tapecirskega blaga in sreal po prav spodobnih cenah.

Zvon,

leposloven list, izhaja na Dunaji po dvakrat na mesec na celi poli. Izdaje in ureduje ga Jos. Stritar; naročnina mu je za vse leto 4 gld. in za pol leta 2 gl. Naslov: Redaction des „Zvon“ Wien, VIII. Lange Gasse 44.

Na Dunaji 7. jan. 1880.

Uredništvo ZVONA.

Dobre, pravične, nepokažene voščene sveče,

za katere dajejo poroštvo, iz najboljšega čistega čebelnega voska, katere izvrstno lepo in prav počasi goré, prodajata po najnižjej ceni.

P. & R. Seemann
v Ljubljani.

ODVETNIK

M. dr. Morpurgo
v Gorici

je preložil svojo pisarnico v hišo Kohen na Koreniji št. 252, II. nadstropje.

Čujte, glejte in čudite se!

Od neke konkurzne mase nedavno falirane velike tovarne britanija-srebrnih izdelkov, prevzeto blago, katero ima tovarniško znamenje: pravo Britanija, odaja se po vsaki ceni, ali bolje rečeno zastoj. Kdor pošje ali tudi proti povzetju samih 6 gl. 70 kr., dobi sledeče stvari za četrtno pravo vrednosti in sicer: 6 posebno dobrih namiznih nožev z ročem iz britanija-srebra in pravo-angleško ostrino; 6 najfinejših vilic britanija-srebro iz enega samega kosa; 6 najfinejših britanija-žlic, masivnih; 6 „ „ „ žliček za kavo; 6 „ „ „ nožnih podstavkov; 1 „ „ „ zajemaln. za juho, masiven; 1 „ „ „ za mleko „ „ „ 6 angleških Viktorija tas; najfinejeje ciziliranih; 2 okusna salonska svečnika; 1 britanija-sreberna zvonček sé srebro-glasom; 1 „ „ „ plošček za kruh, masiven; Vseh 42 kemadov je izdelanih iz najfinejega, pravega britanija-srebra, ki je edina kovina, koja ostane vedno bela ter se tudi 25 let rabljena, ne razločuje od pravega sr-bru; zato se garantuje. V dokaz, da moje oznanilo ne sloni na

nobeni slepariji

zavezujem se javno, da brez ugovora nazaj vzamem blago, če bi komu ne bilo po volji. Jaz zavračam na mnoga zahvalna pisma, ki so mi došla in koja bom zaporedoma objavil. Kdor hoče tedaj dobiti dobro in zanesljivo blago a svoj denar in ne kako sleparsko šaro, naj se obré e samo do.

A. FRAISS,

Rothenthurmstrasse 9. nasproti knezoškofjske palače na Dunaji.